

GENEL KURUL

KARAR

BÜLENT KAYA BAŞVURUSU

Başvuru Numarası	: 2013/2941
Karar Tarihi	: 11/5/2016
Başkan	: Zühtü ARSLAN
Başkanvekili	: Burhan ÜSTÜN
Başkanvekili	: Engin YILDIRIM
Üyeler	: Serdar ÖZGÜLDÜR Serruh KALELİ Recep KÖMÜRCÜ Alparslan ALTAN Nuri NECİPOĞLU Hicabi DURSUN Celal Mümtaz AKINCI Erdal TERCAN Muammer TOPAL M. Emin KUZ Hasan Tahsin GÖKCAN Kadir ÖZKAYA Rıdvan GÜLEÇ
Raportör	: Şebnem NEBİOĞLU ÖNER
Başvurucu	: Bülent KAYA
Vekili	: Av. Duygu DEMİREL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuru hakkındaki derdest ceza yargılamasına ilişkin bilginin Genel Bilgi Toplama (GBT) sistemine kaydedilmesi ve ilgili kaydın silinmesi hususunda idareye yapılan başvuru ile bu hususta açılan davanın reddedilmesi nedeniyle özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/5/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonca 11/11/2013 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm tarafından 4/12/2013 tarihli toplantıda, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvurunun bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü 4/2/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

6. Bakanlık tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan görüş 12/2/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

7. İkinci Bölüm tarafından 20/4/2016 tarihinde, başvurunun niteliği itibarıyla Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir.

9. Başvurucu hakkında 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesine muhalefet iddiasıyla iddianame tanzim edilmiş olup Van 4. Ağır Ceza Mahkemesince müsnet suçun 1/3/1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 312. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında değerlendirildiği gerekçesiyle Mahkemenin 29/9/2004 tarihli ve E.2004/122, K.2004/116 sayılı görevsizlik kararı ile dosya Van Asliye Ceza Mahkemesine iletilmiştir.

10. Van 2. Asliye Ceza Mahkemesinin 15/2/2007 tarihli ve E.2004/596, K.2007/41 sayılı kararı ile başvurucu ve diğer sanıklar hakkındaki yargılamanın 3713 sayılı Kanun'un 7. maddesi kapsamında yapılması kanaatiyle görevsizlik kararı verilmekle dosyanın Van Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir.

11. Van 4. Ağır Ceza Mahkemesinin 12/4/2007 tarihli ve E.2007/159, K.2007/161 sayılı görevsizlik kararı ile, yargılamanın 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 215. ve 216. maddeleri kapsamında yapılması gerektiği kanaatiyle görevsizlik kararı verilmekle, dosya olumsuz görev uyuşmazlığının çözümünü için Yargıtay 5. Ceza Dairesine gönderilmiştir.

12. Yargıtay 5. Ceza Dairesinin 10/10/2007 tarihli ve E.2007/9615, K.2007/7544 sayılı kararı ile Van 4. Ağır Ceza Mahkemesinin 12/4/2007 tarihli görevsizlik kararının kaldırılması sonucunda Van 4. Ağır Ceza Mahkemesinin 17/3/2008 tarihli ve E.2004/596, K.2007/333 sayılı kararı ile başvurunun 5237 sayılı Kanun'un 215. maddesi uyarınca cezalandırılmasına karar verilmiş ve karar temyiz edilmeksizin 20/5/2008 tarihinde kesinleşmiştir.

13. Belirtilen yargısal süreç devam ederken Van Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığının 16/10/2003 tarihli yazısı ile başvurucu hakkında bölücü terör örgütüne yardım ve yataklık etmek suçu kapsamında soruşturma yapılmasının istenilmesi üzerine Van Emniyet Müdürlüğünce, İçişleri Bakanlığı Kaçakçılık, İstihbarat, Harekat ve Bilgi Toplama Daire Başkanlığı Bilgi Toplama Yönergesi (Bilgi Toplama Yönergesi) uyarınca başvurucuya ait (Örnek No.1) Bilgi Formu tanzim edilerek GBT sistemi kapsamında tasnife alınmıştır.

14. Başvurucunun 24/11/2005 tarihli dilekçe ile GBT sisteminde yer alan şahsına ait bilgilerin silinmesi talebiyle idareye yaptığı başvuru, hakkındaki yargılamanın ilgili Yönerge'nin 9. maddesinin (b) fıkrasında belirtilen suçlara ilişkin olduğu ve başvuru hakkındaki söz konusu kayıdın, ilgili davanın beraat veya dava zamanlaşımı nedeniyle ortadan kaldırılması hâlinde iptalinin mümkün olduğu belirtilerek reddedilmiştir.

15. Başvurucu tarafından 6/1/2006 tarihinde idarenin red işleminin iptali istemiyle açılan dava, Ankara 1. İdare Mahkemesinin 22/3/2007 tarihli ve E.2006/44, K.2007/683 sayılı kararı ile reddedilmiş ve ret gerekçesi olarak 14/2/1985 tarihli ve 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi, 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyeti Kanunu'nun Ek 7. maddesi ve Bilgi Toplama Yönergesi'nin 9. maddesinde yer alan düzenlemelere değinilmiş; davacı tarafından 3713 sayılı Kanun'un 7. maddesine muhalefet suçundan ceza davası açıldığı, ancak Van 4. Ağır Ceza Mahkemesinin 29/9/2004 tarihli kararı ile suç vasfının değişerek olay tarihinde yürürlükte olan 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 312. maddesinin 2. fıkrasında yer alan suç kapsamında yargılama yapılması gerektiği gerekçesiyle görevsizlik kararı verildiği belirtilmiştir. Gerekçede ayrıca, bu suçun ilgili Yönerge'nin 9. maddesi kapsamında yer almadığı ileri sürülmekte ise de aynı nitelikteki suçun yürürlükteki 5237 sayılı Kanun'un 216. maddesinde yer aldığı ve Yönerge'nin belirtilen maddesinde bu suç türüne de yer verildiği anlaşıldığından, anılan iddiada yerindelik görülmediği belirtilerek 2559 sayılı Kanun'un Ek 7. maddesine dayanılarak çıkarılan Yönerge'nin 9. maddesinin (b) fıkrası uyarınca, anılan maddede belirtilen suç türleri için bilgi kaydı tutulmasına ilişkin işlemde hukuka aykırılık görülmediği ifade edilmiştir.

16. Başvurucunun temyiz talebi üzerine İlk Derece Mahkemesi kararı Danıştay Onuncu Dairesinin 7/6/2011 tarihli ve E.2007/8796, K.2011/2135 sayılı kararı ile onanmıştır.

17. Karar düzeltme talebi, Danıştay Onuncu Dairesinin 7/6/2013 tarihli ve E.2011/10693, K.2013/730 sayılı kararı ile reddedilmiş; ret kararı 8/4/2013 tarihinde başvuru vekiline tebliğ edilmiştir.

18. 8/5/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

19. İçişleri Bakanlığı Kaçakçılık İstihbarat, Harekat ve Bilgi Toplama Dairesi Başkanlığının Anayasa Mahkemesine hitaben gönderdiği 11/6/2015 tarihli ve 1962 sayılı yazıda; Bilgi Toplama Yönergesi'nin, 3152 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ve 33. maddesi, 2559 sayılı Kanun'un Ek 7. maddesi ile 17/12/1983 tarihli Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Yönetmeliği'nin 42. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendine dayanılarak hazırlandığı ve söz konusu Yönerge'nin "hizmete özel" dereceli olması nedeniyle kamuya açık olmadığı belirtilmiştir. Yazı içeriğinde ayrıca, GBT sistemine kaydı yapılan bilgilerin, kolluk kuvvetlerine suç ve suçlularla mücadele çalışmalarında istihbarat kaynağı olarak, idarenin vatandaşlarla ilgili yürüttüğü iş ve işlemlerde (silah ruhsatı, sürücü belgesi ve pasaport verilmesi, kamu hizmetlerinden men cezalarının takibi) kullanıldığı, bunun yanı sıra 26/10/1994 tarihli ve 4045 sayılı Güvenlik Soruşturması, Bazı Nedenlerle Görevlerine Son Verilen Kamu Personeli İle Kamu Görevine Alınmayanların Haklarının Geri Verilmesinde ve 1402 Numaralı Sıkıyönetim Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun ile Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Yönetmeliği gereği, bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarının gizlilik dereceli birim ve kısımları ile yurtdışı teşkilatlarında ve askeri, emniyet, istihbarat teşkilatlarında ve ceza infaz

kurumu ve tutuk evlerinde çalıştıracakları personelin güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması işlemleri için kullanıldığı ifade edilmiştir. İlgili program esas olarak İçişleri Bakanlığına bağlı kolluk birimlerinde kullanılmakla birlikte, ayrıca Başbakanlık ve Maliye Bakanlığı bünyesinde bulunan birimler ile yapılan protokoller gereği bilgi paylaşımı yapıldığı belirtilmiştir.

B. İlgili Hukuk

20. 3152 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi şöyledir:

"Kaçakçılık İstihbarat, Harekat ve Bilgi Toplama Dairesi Başkanlığının görevleri şunlardır:

...

c) Suç işleyip ele geçmeyen kişilerin, çalınan veya kaybedilen motorlu taşıtların, ateşli silahların, kimliği ispata yarayan her türlü belgelerin kayıtlarını tutarak güvenlik kuvvetlerine bildirmek, görevli kuruluşlarla ilgili kuvvetleri arasında koordinasyon sağlamak."

21. 3152 sayılı Kanun'un 33. maddesi şöyledir:

"Bakanlık, kanunla yerine getirmekle yükümlü oldukları hizmetleri; tüzük, yönetmelik, tebliğ, genelge ve diğer idari metinlerle düzenlemekle görevli ve yetkilidir."

22. 2559 sayılı Kanun'un Ek 7. maddesi şöyledir:

"Polis, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Anayasa düzenine ve genel güvenliğine dair önleyici ve koruyucu tedbirleri almak, emniyet ve asayişini sağlamak üzere, ülke seviyesinde istihbarat faaliyetlerinde bulunur, bu amaçla bilgi toplar, değerlendirir, yetkili mercilere veya kullanma alanına ulaştırır. Devletin diğer istihbarat kuruluşlarıyla işbirliği yapar."

23. Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Yönetmeliği'nin 42. maddesinin birinci fıkrasının (e) ve (f) bentleri şöyledir:

"Jandarma; emniyet ve asayişini sağlamak, kamu düzenini korumakla yükümlü olup, bu görevlerini iki şekilde yürütür.

...

(e) Eski hükümlülerin, sabıkalı ya da şüpheli ve serserilerin, iş ve ilişkilerini araştırır. Belirli zaman aralıklarıyla çevrelerinde gizlice soruşturur ve elde ettiği bilgileri kayıtlara geçirerek; toplumun emniyet ve asayişini yönünden, gerekli önlemleri alır. Bu gibilerin suç işlemesini önler. Jandarmanın bu konuya ilişkin görevleri bir yönergede gösterilir.

(f) Suç faili olarak aranan kişilerin, izlenmesi ve ele geçirilmesi amacıyla gerekli teşkilatı kurar, kayıtlarını tutar, diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği sağlar. Bu konuyla ilgili ayrıntılar, bir yönergeyle düzenlenir."

24. Bilgi Toplama Yönergesi'nin "Tanımlar" başlıklı 4. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Form iptali: Yönerge'nin 9/b maddesine girmeyen suçlardan açılan bilgi formlarının şahısların yakalanmaları halinde tasniften çıkarılarak imha edilmesi, 9/b maddesine giren suçlar için açılan bilgi formlarının ise iptal

koşulları oluştuğunda tasniften çıkarılarak iptal evrakı ekinde arşive alınması işlemidir. İptaller bilgi toplama birimleri tarafından re'sen veya söz konusu şahıs veya vekilinin yazılı müracaatı üzerine Yönerge'de belirlenen usul ve esaslara göre yapılır.”

25. Bilgi Toplama Yönergesi'nin "Şahıslar, hakkında bilgi formu düzenlenmesi halleri ve yapılacak işlemler" başlıklı 7. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“... ”

Şahıslar, hakkında aşağıdaki hallerde bilgi formu açılarak programa veri girişi yapılır.

a) Şahıslar hakkında

Bu Yönerge'nin birinci maddesinde bilgi kayıtlarının hangi amaçla tutulacağı açıklanmıştır. Bu sebeple;

1) Adli makamlarca gönderilen yakalama emri ve yokluğunda tutuklama kararı ile arananlara bilgi formu düzenlenir.

2) Bu Yönerge'nin 9/b maddesinde sayılan suçları işleyenler, yakalanmış olsalar da haklarında bilgi formu düzenlenir.

“... ”

26. Bilgi Toplama Yönergesi'nin "Sanıkların yakalanması halinde dahi bilgi formu düzenlenecek suç türleri ve bunlar hakkında yapılacak işlemler" başlıklı 9. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

“a) Bu maddenin (b) fıkrasında belirtilen suçları işlemiş ve yakalanmış olan sanıklar için suç türüne uygun bilgi formu doldurulur. Bilgi Toplama Programına veri girişi yapıldığında "YAKALANDI" seçeneği işaretlenir ve bilgi formunun ortasına "YAKALANDI" kaşesi basılır. Bilgi Toplama Programının "SUÇ DETAY BİLGİLERİ" sayfasındaki bölüme ve ilçe güvenlik kuvvetinde ve emniyet şube müdürlüklerinde kalan bilgi formuna soruşturma evrakının Cumhuriyet Başsavcılığına gönderiliş tarih ve numarası yazılır.

b) Sanığı yakalanmış olsa dahi hakkında bilgi formu açılacak suç türleri.

“... ”

14- 3713 Satılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar

“... ”

27. Bilgi Toplama Yönergesi'nin "Suç işleyip yakalanmayanalar ile yakalansalar dahi Yönerge'nin 9/b maddesinde sayılan suçları işleyenler hakkında yapılacak işlemler" başlıklı 10. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“b) Güvenlik kuvvetlerinin kendi sorumluluk alanında el koydukları olaylarda; suç işleyen şahsın bilgisayar sorgulamasını yapar, geçmişte işledikleri suç kayıtları varsa tespit eder, soruşturma evrakına yazar.

“... ”

2) Şüpheli/sanık yakalanmışsa (İşlediği suç 9/b maddesinde olanlar);

“... ”

(b) Şüpheli hakkında Cumhuriyet Başsavcılığınca iddianame hazırlanıp

mahkemece iddianamenin kabulünden sonra mahkemenin "Esas" sayısı alınmak suretiyle şahıs bilgi formu açılarak, Bilgi Toplama Programına girişi, programda "Hakkında İşlem Yapılacaklar" ibaresiyle şüphelinin kaydı mevcutsa kayıt üzerinde düzeltme işlemi yapılır."

28. Bilgi Toplama Yönergesi'nin "Şahıslar hakkında açılmış olan bilgi formlarının iptal edilmesi" başlıklı 16. maddesinin (b) fıkrası şöyledir:

"b) Yönerge'nin 9/b maddesi kapsamına giren suçlara ait bilgi formlarının iptali;

Bu Yönerge'nin 9/b maddesinin bentlerinde yazılı suç sayılan fiilleri işleyenler hakkında adli makamlarca, beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, davanın düşmesi veya dava zaman aşımı nedeniyle davanın ortadan kaldırılmasına karar verilmiş ve kararın kesinleşmiş olması halinde bilgi formları iptal edilir."

29. Avrupa Konseyi bünyesinde hazırlanan 28/1/1981 tarihli Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi'nin "Tanımlar" başlıklı 2. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi şöyledir:

"Bu Sözleşmenin amaçları bakımından:

(a) Kişisel Veriler: Kimliği belirli veya belirlenebilir bir kişi hakkındaki tüm bilgileri ifade eder."

30. Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi'nin "Verilerin niteliği" başlıklı 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi şöyledir:

"Otomatik bilgi işleme konu teşkil eden kişisel nitelikteki veriler:

(a) Meşru ve yasal yoldan elde edilmeli ve işleme tâbi tutulmalıdır;

(b) Belli ve meşru amaçlar için kaydedilmeli ve bu amaca aykırı şekilde kullanılmamalıdır;

(c) Uygun ve elverişli olmalı ve kaydedildikleri amaca göre aşırı olmamalıdır;

(d) Doğru ve icabında güncel olmalıdır;

(e) İlgili kişilerin kimliklerini belirtecek bir biçim altında ve kaydedildikleri nihai amaç için gerekli görülen süreyi aşmayacak bir süre için muhafaza edilmelidir."

31. Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi'nin "Verilerin güvenliği" başlıklı 7. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi şöyledir:

"Otomatik fişiyelere kaydedilen kişisel nitelikteki verileri korumak için, bunların kazaen veya izinsiz olarak imhasına veya zayi olmasına veya bunların elde edilmesine, değiştirilmesine veya izinsiz olarak dağıtılmasına karşı uygun güvenlik önlemleri alınması zorunludur."

32. Avrupa Konseyi Parlamenteler Meclisinin emniyet birimleri tarafından kişisel nitelikteki verilerin kullanılmasını düzenlemeye yönelik R(87)15 sayılı Tavsiye Kararının "Verilerin toplanması" başlıklı 2 nolu prensibi şöyledir:

“Kişisel nitelikteki verilerin, emniyet birimlerince kullanılmak üzere toplanması, somut bir tehlikenin ya da belli bir suçun cezalandırılmasıyla sınırlandırılmalıdır. Bu maddeye yapılacak her istisna, özel bir yasal mevzuatla öngörülmelidir.”

33. Belirtilen Tavsiye Kararının “*Verilerin kaydedilmesi*” başlıklı 3 nolu prensibi şöyledir:

“Kişisel nitelikteki verilerin, emniyet birimlerince kullanılmak üzere, kaydedilmesi, sadece, gerçek verileri kapsamalı ve polislerin, iç hukuk çerçevesinde ve uluslar arası hukuktan doğan yükümlülükleri çerçevesinde, yasal görevlerini yerine getirmeleri için gereken verileri sağlamalıdır.”

34. Belirtilen Tavsiye Kararının “*Verilerin saklanma süresi ve güncellenmeleri*” başlıklı 7 No.lu prensibi şöyledir:

“Emniyet tarafından kullanılacak kişisel nitelikteki verilerin, kaydedildikleri amaçlar için gerekli olmamaları halinde, silinmeleri için gerekli tedbirler alınmalıdır.

Bu amaçla, özellikle, aşağıdaki kriterler dikkate alınmalıdır: verileri, belli bir durum için yapılan soruşturma ışığında saklama gerekliliği; kesin bir kararın verilmesi ve özellikle de beraat; hakların iadesi, zamanaşımı; af; ilgili kişinin yaşı; özel kategorideki veriler.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

35. Mahkemenin 11/5/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

36. Başvurucu, aranan şahıslardan olmamasına rağmen hakkında yürütülen derdest ceza yargılamasına ilişkin bilginin GBT sistemine kaydedildiğini, belirtilen kaydın silinmesi hususunda idareye yaptığı başvurunun ve bu hususta açtığı davanın, ilgili mevzuat hükümlerinin doğru şekilde yorumlanmaması nedeniyle reddedildiğini, belirtilen uygulamaya temel alınan Bilgi Toplama Yönergesi'nin dayandığı Kanun ile kolluk görevlilerine verilen yetkinin amacına aykırı şekilde genişletilerek, idarenin düzenleyici işlem yapma yetkisinin aşıldığını ve yasal dayanaktan yoksun idari bir pratik oluşturulduğunu, yargılandığı suçun Bilgi Toplama Yönergesi'nin 9. maddesinin (b) fıkrasında yer alan suçlar arasında olmadığını, belirtilen bilgilerin ne kadar süreyle saklı tutulacağını ve silinip silinmeyeceğinin belirsiz olduğunu, ayrıca derdest yargılama bilgisinin mahkumiyet kaydı gibi işlem görmesi nedeniyle yargı kararı olmaksızın suçlu olarak addedildiğini belirterek Anayasa'nın 20. maddesinde tanımlanan özel hayatın gizliliği hakkının ve 38. maddesinde tanımlanan masumiyet karinesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

B. Değerlendirme

37. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu tarafından Anayasa'nın 20. ve 38. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiği iddia edilmiş olmakla beraber, ihlal iddialarının mahiyeti gereği, başvurunun özel hayatın gizliliği hakkı kapsamında incelenmesi uygun görülmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

38. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

39. Başvurucu, hakkında yürütülen derdest ceza yargılamasına ilişkin bilginin GBT sistemine kaydedildiğini ve ilgili kaydın silinmesi hususunda idareye yaptığı başvuru ile bu hususta açtığı davanın reddedildiğini belirterek Anayasa'nın 20. maddesinde tanımlanan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

40. Bakanlık görüş yazısında benzer başvurularda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından, kişinin rızası olmaksızın hakkında kişisel veri toplanması, saklanması ve kullanılması hususunun Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 8. maddesi bağlamında değerlendirildiği, bu kapsamda yapılan faaliyetlerin 8. maddenin gereklerine uygun olabilmesi için, belirtilen konuda kamu makamlarına yetki veren mevzuatın, söz konusu bilgilerin toplanma, saklanma ve kullanılma amaç ve usulleri konusunda yeterince açık düzenlemeler içermesi gerektiği, somut başvuru açısından başvurucunun yargılandığı suçta ait derdest dava bilgilerinin GBT sistemine kayıt yapılmasına ilişkin yönerge kapsamında bulunup bulunmadığının tespitinin önemli olduğu belirtilerek, AİHM önüne benzer ihlal iddialarıyla yansıyan dava ve karar örneklerine yer verilmiştir.

a. Genel İlkeler

41. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/11/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükümlerine göre Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için, kamu gücü tarafından müdahale edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Sözleşme ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerinin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (*Onurhan Solmaz*, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

42. Anayasa'nın "Özel hayatın gizliliği" kenar başlıklı 20. maddesi şöyledir:

"Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.

Milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kalmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin üstü, özel kâğıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar.

Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi

de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.”

43. Sözleşme'nin “Özel ve aile hayatına saygı hakkı” kenar başlıklı 8. maddesi şöyledir:

“(1) Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

(2) Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir.”

44. Özel hayat kavramı eksiksiz bir tanımı bulunmayan geniş bir kavramdır. Bu kapsamda korunan hukuki değer esasen kişisel bağımsızlık olup, bu koruma bir taraftan herkesin istenmeyen bütün müdahalelerden uzak kendine özel bir ortamda yaşama hakkına sahip olduğuna işaret etse de, özel hayat kavramının herkesin kişisel yaşamını istediği şekilde sürdürme ve dış dünyayı bu çemberden ayrı tutma kavramına indirgenemeyeceği açıktır. Bu açıdan Anayasa'nın 20. maddesi özel bir sosyal hayat sürdürmeyi güvence altına almaktadır (*Serap Tortuk*, B. No: 2013/9660, 21/1/2015, § 31).

45. Özel yaşama saygı hakkı kapsamında korunan hukuksal çıkarlardan biri de bireyin mahremiyet hakkıdır. Ancak mahremiyet hakkı sadece yalnız bırakılma hakkından ibaret olmayıp, bu hak bireyin kendisi hakkındaki bilgileri kontrol edebilme hukuksal çıkarını da kapsamaktadır. Bireyin kendisine ilişkin herhangi bir bilginin; kendi rızası olmaksızın açıklanmaması, yayılmaması, bu bilgilere başkaları tarafından ulaşılamaması ve rızası hilafına kullanılamaması kısaca bu bilgilerin mahrem kalması konusunda menfaati bulunmaktadır. Bu husus, bireyin kendisi hakkındaki bilgilerin geleceğini belirleme hakkına işaret etmektedir (*Serap Tortuk*, § 32).

46. Özel yaşama saygı hakkı alt kategorisinde geçen “özel yaşam” kavramı AİHM tarafından da oldukça geniş yorumlanmakta ve bu kavrama ilişkin tüketici bir tanım yapmaktan özellikle kaçınılmaktadır. Bununla birlikte Sözleşme'nin denetim organlarının içtihatlarında “bireyin kişiliğini geliştirmesi ve gerçekleştirilmesi” kavramının, özel yaşama saygı hakkının kapsamının belirlenmesinde temel alındığı anlaşılmaktadır. Özel yaşamın korunması hakkının sadece mahremiyet hakkına indirgenemeyeceği gerçeği karşısında, kişiliğin serbestçe geliştirilmesiyle uyumlu birçok hukuksal çıkar bu hakkın kapsamına dâhil edilmiştir. Bu bağlamda, kişinin kendi hakkındaki bilgileri kontrol edebilme hukuksal çıkarının da özel hayata saygı hakkı kapsamındaki konunun tespit edilmesi gerekmektedir (*Koch/Almanya*, B. No: 497/09, 19/7/2012, § 51).

47. Bireyin kendisi hakkındaki bilgiyi kontrol edebilme hakkının konusunu oluşturan “bilgi” kavramının ne anlama geldiğinin, başka bir ifade ile özel hayatın korunması hakkının güvence kapsamında yer alan bilgilerin ne olduğunun tespiti önemlidir.

48. Anayasa'nın 20. maddesinde, herkesin özel hayatına saygı gösterilmesi hakkına sahip olduğu ve özel hayatın gizliliğine dokunulamayacağı belirtilmekte olup, bu düzenlemede yer verilen özel hayatın gizliliği hakkı, Sözleşme'nin 8. maddesi çerçevesinde özel yaşama saygı hakkı kapsamında güvence altına alınan hakka karşılık gelmektedir. Bireyin kişisel verilerinin ve bu verilerin korunmasına dair hukuksal menfaatinin de özel yaşamı kapsamında olduğu açıktır. Mahremiyet hakkı ve bu alana ilişkin bilgilerin gizliliğinin korunması Anayasa Mahkemesi tarafından da, Anayasa'nın 20. maddesi kapsamında değerlendirilmektedir.

49. Anayasa Mahkemesi tarafından kişisel veri kavramının, belirli veya kimliği belirlenebilir olmak şartıyla bir kişiye ilişkin bütün bilgileri ifade ettiği kabul edilmekte olup bu bağlamda ad, soyadı, doğum tarihi ve doğum yeri gibi bireyin sadece kimliğini ortaya koyan bilgilerin değil; telefon numarası, motorlu taşıt plakası, sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, özgeçmiş, resim, görüntü ve ses kayıtları, parmak izleri, genetik bilgiler, IP adresi, e-posta adresi, hobiler, tercihler, etkileşimde bulunulan kişiler, grup üyelikleri, aile bilgileri gibi kişiyi doğrudan veya dolaylı olarak belirlenebilir kılan tüm verilerin kişisel veri kapsamında olduğu belirtilmektedir (AYM, E.2013/122, K.2014/74, 9/4/2014).

50. Bu noktada Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi de önemli tespitler içermektedir. Belirtilen Sözleşme'nin 2. maddesinde kişisel bilgi, belirli veya belirlenebilir bir kişiye ilişkin herhangi bir bilgi olarak tanımlanmakta ve söz konusu verilerin özel nitelikte olması gibi bir unsur aranmamaktadır.

51. AİHM de bilgiyi kontrol edebilme hakkı bağlamında ele aldığı birçok başvuruda, yukarıda değinilen Sözleşme hükümlerine gönderme yapmakta ve bu bağlamda AİHM içtihadında da, kişiye özel yaşamı ile ilgili sorular sorulması da dahil olmakla üzere, iş ve sosyal yaşamı ile ilgili bilgilerin, parmak izinin, fotoğrafının, hücre ve DNA örneklerinin alınması, kaydedilmesi, saklanması ve kullanılmasının, enfomasyonel özerklik bağlamında değerlendirmeye tabi tutulduğu görülmektedir (*Leander/İsveç*, B. No: 9248/81, 26/3/1987, § 48; *Rotaru/Romanya* [B.D.], B. No: 28341/95, 4/5/2000, § 46; *S. ve Marper/Birleşik Krallık*, B. No: 30562/04 ve 30566/04, 4/12/2008, §§ 66, 67).

52. Özel hayat kavramı, bir bireyin fiziksel ve sosyal kimliğine dair birçok unsuru kapsayabilir. Bu kapsamda cinsel kimliğin belirlenmesi; isim, cinsel eğilim ve cinsel yaşam gibi unsurlar özel hayat kapsamına girdiği gibi bu kavram diğer kişisel kimlik belirleme ve bir aileye bağlanma yöntemlerini de kapsar. Bunun yanı sıra kişinin sağlığına ilişkin bilgiler de özel yaşamının önemli bir parçasını oluşturur (*Mikulić/Hırvatistan*, B. No: 53176/99, 7/2/2002, § 53; *S. ve Marper/Birleşik Krallık*, § 66).

53. Bir kişinin özel yaşamına ilişkin verilerin kaydedilmesi, özel hayata saygı hakkı anlamında bir müdahale oluşturmaktadır. Kaydedilen bilgilerin, daha sonra kullanılmış olup olmamasının bir önemi yoktur. Bununla birlikte kamu makamları tarafından muhafaza edilen kişisel nitelikli bilgilerin, özel yaşam unsurlarından birini devreye sokup sokmadığını tespit etmek için bu bilgilerin hangi çerçevede alındıklarının ve muhafaza edildiklerinin, verilerin türünün, kullanıldıkları ve işlendikleri şeklin ve bunlardan çıkarılabilecek sonuçların dikkate alınması zorunludur (*Leander/İsveç*, § 48; *Amann/İsviçre* [B.D.], B. No: 27798/95, 16/2/2000, § 69).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

i. Müdahalenin Varlığı

54. Başvuruya konu olayda, başvuru hakkındaki derdest ceza yargılaması bağlamındaki verilerin GBT sistemine kaydedildiği görülmekle, başvuruyla ilgili olarak resmi makamların muhafaza ettikleri söz konusu kişisel bilgilerin, özel hayata saygı hakkı anlamında kişisel nitelikli veriler olduğu, zira kimliği belirlenmiş ya da belirlenebilecek kişilerle ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Bu kapsamda GBT sisteminde yer alan söz konusu bilgilerin, başvuruyla ilgili olduğu tartışmasıdır.

55. Somut başvuruda, başvuru hakkında yürütülen bir ceza yargılaması ile bağlantılı olarak hakkındaki derdest dava bilgisinin bilgi toplama sistemine kaydedildiği ve bu sistemdeki kayıtların özellikle yapılan güvenlik taramaları ve güvenlik araştırmalarında kullanılabilir nitelikte olduğu görülmekle (bkz. § 19), söz konusu kişisel verilerin ilgili sistemde tutulması ve belirtilen şekillerde kullanılmasının, Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkına bir müdahale oluşturduğu açıktır.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

56. Özel hayatın gizliliği hakkı bağlamında kişisel veriler, Anayasa'nın 20. maddesinde ayrı bir fıkra olarak düzenlenmiş olup madde gerekçesinde karşılaştırmalı hukuk ve uluslararası belgelere işaret edilerek özel hayata saygı hakkı bağlamında kişisel verilerin korunmasının önemine değinilmiştir. Belirtilen düzenlemede özel sınırlama sebepleri öngörülmemiş olmakla birlikte yasa ile düzenleme hükmüne yer verilmiş ve kişisel verilerin ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızası ile işlenebileceği belirtilmiştir.

57. Bu bağlamda Anayasa'nın 20. maddesinde özel hayatın gizliliği hakkı açısından, bu hakkın tüm boyutlarına ilişkin olmadığı anlaşılan birtakım sınırlama sebeplerine yer verilmiş olmakla beraber özel sınırlama nedeni öngörülmemiş olan hakların dahi hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırları bulunmakta ayrıca Anayasa'nın diğer maddelerinde yer alan kurallara dayanılarak da bu hakların sınırlanması mümkün olabilmektedir. Bu noktada Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan güvence ölçütleri işlevsel niteliği haizdir (*Sevim Akat Eşki*, B. No: 2013/2187, 19/12/2013, § 33).

58. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması" kenar başlıklı 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

59. Belirtilen Anayasa hükmü, hak ve özgürlükleri sınırlama ve güvence rejimi bakımından temel öneme sahip olup, Anayasa'da yer alan bütün hak ve özgürlüklerin yasa koyucu tarafından hangi ölçütler gözönünde bulundularak sınırlandırılabilirliğini ortaya koymaktadır. Anayasa'nın bütünselliği ilkesi çerçevesinde Anayasa kurallarının bir arada ve hukukun genel kuralları gözönünde tutularak uygulanması zorunlu olduğundan belirtilen düzenlemede yer alan başta kanunla sınırlama kaydı olmak üzere tüm güvence ölçütlerinin, Anayasa'nın 20. maddesinde yer verilen hakkın kapsamının belirlenmesinde de gözetilmesi gerektiği açıktır (*Sevim Akat Eşki*, § 35).

Kanunilik

60. Hak ve özgürlüklerin kanunla sınırlanması ölçütü anayasa yargısında önemli bir yere sahiptir. Hak ya da özgürlüğe bir müdahale söz konusu olduğunda öncelikle tespiti gereken husus, müdahaleye yetki veren bir kanun hükmünün, yani müdahalenin hukuki bir temelini mevcut olup olmadığıdır (*Sevim Akat Eşki*, § 36).

61. Sözleşme'nin lafzı ve AİHM içtihadı uyarınca da Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamında yapılacak bir müdahalenin meşruluğu, öncelikle söz konusu müdahalenin yasa uyarınca gerçekleştirilmesine bağlı tutulmuş olup, müdahalenin hukukilik unsurunu taşımadığının tespiti halinde, Sözleşme'nin 8. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan diğer güvence ölçütleri tetkik edilmeksizin, müdahalenin ilgili maddeye aykırı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (*Fadeyeva/Rusya*, B. No: 55723/00, 9/6/2005, § 95; *Bykov/Rusya*, B. No: 4378/02, 10/3/2009, § 82).

62. Anayasa'nın 20. maddesi kapsamında yapılan bir müdahalenin yasallık şartını sağladığının kabulü için de müdahalenin kanuni bir dayanağının bulunması zorunludur. Bununla birlikte temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasına ilişkin kanunların şeklen var olması yeterli değildir. Yasallık ölçütü aynı zamanda maddi bir içeriği de gerektirmekte olup bu noktada yasanın niteliği önem kazanmaktadır. Yasayla sınırlama ölçütü, sınırlamanın erişilebilirliğini, öngörülebilirliğini ve kesinliğini ifade etmekte böylece uygulayıcının keyfi davranışlarının önüne geçtiği gibi kişinin hukuku bilmesine de yardımcı olmakta bu yönüyle hukuk güvenliği güvencesi sağlamaktadır (*Halime Sare Aysal*, B. No: 2013/1789, 11/11/2015, § 62).

63. Kanunun, bu gerekliliklere uygun olduğunun söylenebilmesi için yeterince ulaşılabilir olması yani vatandaşların belirli bir olaya uygulanabilir nitelikteki hukuk kurallarının varlığı hakkında yeterli bilgiye sahip olabilmesi, ayrıca ilgili normun keyfiliğe karşı uygun bir koruma sağlaması, yeterli bir netlikte yetkili makamlara verilen yetkinin genişliğini ve icra edilme biçimlerini tanımlaması gerekmektedir (*Halime Sare Aysal*, § 63; Benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. *Silver ve diğerleri/Birleşik Krallık*, B. No: 5947/72..., 25/3/1983, § 86-88; *Malone/Birleşik Krallık*, B. No: 8691/79, 2/8/1984, § 66-68; *Rotaru/Romanya*, § 55).

64. Somut başvuru açısından ise söz konusu gerekliliklere, kişisel verilerin kayıt, muhafaza ve kullanımını içeren tedbirlerin kapsamını ve uygulanmasını düzenleyen ve özellikle süre, stoklama, kullanım, üçüncü kişilerin erişimi, verilerin gizliliği, bütünlüğü ve imhası konusundaki prosedürlere ilişkin, muhataplarının yetki aşımı ve keyfiliğe karşı yeteri kadar güvenceye sahip olmalarını sağlayacak açık ve detaylı kuralların belirlenmesinin temel oluşturduğu açıktır.

65. Hukukun kendisi, beraberinde getireceği idari pratiğin dışında, yetkili makamlara bırakılan takdir yetkisinin kapsamını, söz konusu işlemin meşru amacını da gözönünde tutarak keyfi müdahalelere karşı bireyi korumak için yeterince açık bir şekilde göstermelidir. Hukuk sistemi vatandaşlara, kamu makamlarına hangi koşullarda ve hangi sınırlar içinde kişisel verileri konu alan ve potansiyel olarak özel yaşama karşı tehlike oluşturabilecek müdahalelerde bulunma yetkisi verdiğini, yeterince açık ifadelerle gösterecek nitelikte olmalıdır (*Halime Sare Aysal*, § 64).

66. Bu kapsamda ilgili sisteme bilgilerin girilmesi, müdahaleye temel oluşturan meşru amaçları taşıma şartına bağlı olmalı ve söz konusu yasal düzenleme, hangi bilgilerin kayıt altına alınabileceği, hangi yetkililere iletilebileceği, böyle bir iletimin hangi koşullarda mümkün olabileceği ve bilginin ilgili makamlara iletilmesi hususunda izlenecek usul konusunda açık ve ayrıntılı hükümler içermelidir. Söz konusu

sisteme ilişkin düzenleme; bilgi toplama, kaydetme ve ilgili makamlarla paylaşma veya sair şekilde kullanma konusunda, yetkili makamlara tanıdığı takdir yetkisinin kullanılma tarzı ve alanı bakımından vatandaşlara yeterince öngörülebilir bulunma olanağı sağlamamak durumundadır.

67. Anayasa Mahkemesi idareye keyfi uygulamalara meydan verebilecek çok geniş bir takdir yetkisi tanınmasını birçok kararında Anayasa'ya aykırı görmüştür. Mahkemenin gerek Anayasa'nın 13. maddesindeki yasallık ilkesini yorumlayan kararlarında gerek 7. maddedeki yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesini yorumlayan kararlarında gerekse 2. madde kapsamında hukuk devleti ilkesini ele alan kararlarında bunu görmek mümkündür. Söz konusu kararlarda Mahkeme, kanunun şeklen var olmasını yeterli görmemekte kanunun niteliğini de araştırmakta ve bu bağlamda bir sınırlamanın nerede başlayıp nerede bittiğinin belirtilmemesi durumunda, amacı aşan, demokratik toplum düzeninin gerekleriyle bağdaşmayan, içeriğinin takdiri yönetime bırakılmış sakıncalı sınırlamalar getirilmiş olacağı; içeriğinin belirlenmesi yönetimin görüşüne bırakılan sınırlamanın yasa ile konulduğundan söz edilemeyeceği; hukuk devletinin hukuk güvenliği ilkesinin belirliliği de gerektirdiği ve belirlilik ilkesinin, ilgili yükümlülüğün hem kişiler hem de idare yönünden belirli ve kesin olmasını, yasa kuralının, ilgili kişilerin mevcut şartlar altında belirli bir işlemin ne tür sonuçlar doğurabileceğini makul bir düzeyde öngörmelerini mümkün kılacak şekilde düzenlenmesini gerektirdiği ve yasa koyucunun temel ilkeleri koymadan, genel çerçeveyi çizmeden yürütmeye yetki vermemesi, sınırsız ve belirsiz bir alanı yönetimin düzenlemesine bırakmaması gerektiği belirtilmektedir (E.1984/14, K.1985/7, 13.06.1985; E.1987/16, K.1988/8, 19.04.1988; E.2010/7, K.2011/172, 22.12.2011).

68. Sözleşme organları da birçok kez ve özellikle ceza davaları kapsamında, resmî makamlar tarafından kişisel nitelikli verilerin depolanması, muhafaza edilmesi ve kullanılmasıyla ilgili sorunlara eğilmiş ve bu kapsamda yapılan değerlendirmelerde, uygulayıcıya sınırları belirsiz müdahale yetkisi veren hukuki düzenlemelerin hukuk devleti ilkesiyle de çatıştığı vurgulanarak keyfi müdahaleleri önlemek için hukuk kuralının verdiği yetkinin amacını ve kullanım biçimini yeterli açıklıkla belirtmiş olması zorunluluğuna işaret edilmiştir (*Al Nashif/Bulgaristan*, B. No: 50963/99, 20/6/2002, §§ 119-124).

69. Bununla birlikte her ihtimale çözüm getiremeyecek olan yasal mevzuatın gereken koruma seviyesi, büyük ölçüde ilgili metnin düzenlediği alan ve içeriğiyle birlikte muhataplarının niteliği ve sayısıyla yakından bağlantılıdır. Bu nedenle kuralın karmaşık olması ya da belirli ölçülerde soyutluk içermesi ve bu nedenle hukuki yardım ile tam olarak anlaşılabilir hale gelmesi, tek başına hukuken öngörülebilirlik ilkesine aykırı görülemez. Bu kapsamda hak ya da özgürlüğe müdahale eden kural belirli ölçülerdeki takdir alanını elbette uygulayıcıya sunabilir. Fakat bu takdir alanının sınırlarının da yeterli açıklıkla belirlenmesi ve kuralın asgari bir kesinlik içermesi zaruridir (*Halime Sare Aysal*, § 65).

70. Bu kapsamda ilgili kanuni düzenlemenin, söz konusu sınırlamaya ilişkin temel çerçeveyi ortaya koymakla birlikte özellikle uygulama koşulları ve prosedürel ayrıntıları düzenleyici işlemlere bırakması mümkündür. Ancak bu ihtimalde de söz konusu düzenleyici işlemin, yine muhataplarınca ulaşılabilir olması ve içeriği hakkında ilgilileri yeterince aydınlatacak nitelik ve açıklıkta olması gerekmektedir (*Halime Sare Aysal*, § 66).

71. Başvuruya konu idari uygulama ve yargısal sürecin, 3152 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi, 2559 sayılı Kanun'un Ek 7.

maddesi ve Bilgi Toplama Yönergesi'nin 9. maddesi temelinde yürütüldüğü anlaşılmaktadır.

72. İlgili idari ve yargısal kararlarda söz konusu uygulamanın yasal temeli olarak gösterilen 2559 sayılı Kanun'un 7. maddesine dayanılarak hazırlandığı belirtilen Yönerge'nin 9. maddesinin (a) fıkrasında, maddenin (b) fıkrasında belirtilen suçları işlemiş ve yakalanmış olan sanıklar için de suç türüne uygun bilgi formu doldurulacağı ve yakalandığı kaydı düşülmek suretiyle sistemde muhafaza edileceği ifade edilmektedir. Yönerge'nin 10. maddesinin (b) fıkrasında, güvenlik kuvvetlerinin kendi sorumluluk alanında el koydukları olaylarda; suç işleyen şahsın bilgisayar sorgulamasını yapacağı, geçmişte işledikleri suç kayıtları varsa tespit edeceği ve soruşturma evrakına yazacağı; aynı maddenin (b) fıkrasının (2) numaralı bendinin (b) alt bendinde ise şüpheli hakkında Cumhuriyet Başsavcılığınca iddianame hazırlanıp mahkemece iddianamenin kabulünden sonra mahkemenin "Esas" sayısı alınmak suretiyle şahıs bilgi formu açılarak Bilgi Toplama Programına girişinin, programda "Hakkında İşlem Yapılacaklar" ibaresiyle şüphelinin kaydı mevcutsa kayıt üzerinde düzeltme işlemi yapılacağı belirtilmektedir. Kayıtların silinmesi hususunda ise 16. maddenin (b) fıkrasında, Yönerge'nin 9. maddesinin (b) fıkrasında yazılı suç sayılan fiilleri işleyenler hakkında adli makamlarca, beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, davanın düşmesi veya dava zaman aşımı nedeniyle davanın ortadan kaldırılmasına karar verilmiş ve kararın kesinleşmiş olması halinde bilgi formlarının iptal edileceği belirtilmekle birlikte Yönerge'nin 4. maddesinde, Yönerge'nin 9. maddesinin (b) fıkrası kapsamına girmeyen suçlardan açılan bilgi formlarının şahısların yakalanmaları halinde tasniften çıkarılarak imha edileceği, 9. maddesinin (b) fıkrası kapsamına giren suçlar için açılan bilgi formlarının ise iptal koşulları oluştuğunda tasniften çıkarılarak iptal evrakı ekinde arşive alınacağı düzenlenmektedir.

73. İlgili Yönerge uyarınca genel bilgi toplama sisteminde kaydı tutulacak unsurlar, kişileri, bazı belgeleri ve araçları kapsamaktadır. Hakkında bilgi tutulacak kişilerin ise, Yönerge'nin amacını düzenleyen 1. maddesi uyarınca suç işlemesi sebebiyle aranmasına karar verilen, kaybolan, yakalansalar dahi bazı suçları işlemiş olan ve kamu haklarından yararlanmaları konusunda sınırlama getirilen kişiler olduğu anlaşılmaktadır.

74. Yönerge'nin 7. maddesi ve 9. maddesinin (a) fıkrası hükümlerine göre hakkında arama kararı bulunmadığı veya yakalanmış olduğu hâlde belirli bazı suçlardan dolayı yargılanan kişiler hakkında da genel bilgi toplama programına bilgi kaydedilebilmektedir. Bu suçların hangileri olduğu, Yönerge'nin 9. maddesinin (b) fıkrasında gösterilmektedir.

75. Yönerge'nin hangi normlara dayalı olarak düzenlendiği "Kanuni dayanak" başlıklı 3. maddesinde açıklanmıştır. Buna göre söz konusu Yönerge, 3152 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ve 33. maddesi, 2559 sayılı Kanun'un Ek 7. maddesi ile Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Yönetmeliği'nin 42. maddesinin birinci fıkrasının (e) ve (f) bendine dayanılarak hazırlanmıştır.

76. 3152 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi, İçişleri Bakanlığı Kaçakçılık İstihbarat, Harekât ve Bilgi Toplama Dairesi Başkanlığının görevlerini düzenlemekte ve suç işleyip ele geçmeyen kişilerin, çalınan veya kaybedilen motorlu taşıtların, ateşli silahların, kimliği ispata yarayan her türlü belgelerin kayıtlarını tutarak güvenlik kuvvetlerine bildirmek, görevli kuruluşlarla ilgili kuvvetleri arasında koordinasyon sağlamak görevini, ilgili birimin görevleri arasında saymaktadır. Bu

yönüyle kişilere ilişkin kayıtların tutulmasına ilişkin yetkinin, suç işleyip ele geçmeyen kişiler ile sınırlı olarak öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Bu kapsamda ilgili Yönergeye dayanak olarak gösterilen belirtilen kanun maddesinin, Yönerge'nin "yakalansalar dahi bazı suçları işlemiş olan kişiler" hakkında kayıt tutulacağı şeklindeki düzenlemesini ve bu yöndeki uygulamayı temellendirmediği anlaşılmaktadır. 3152 sayılı Kanun'un 33. maddesinin ise yerine getirmekle yükümlü olduğu hizmetleri idari metinlerle düzenleme konusunda İçişleri Bakanlığını yetkilendirdiği anlaşılmaktadır.

77. Bununla birlikte Yönerge'nin dayanakları arasında gösterilen 2559 sayılı Kanun'un Ek 7. maddesinde, polisin devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Anayasa düzenine ve genel güvenliğine dair önleyici ve koruyucu tedbirleri alacağı, emniyet ve asayiş sağlamak üzere ülke seviyesinde istihbarat faaliyetlerinde bulunacağı, bu amaçla bilgi toplayacağı, değerlendireceği, yetkili mercilere veya kullanma alanına ulaştıracağı, devletin diğer istihbarat kuruluşlarıyla işbirliği yapacağı düzenlemesine yer verildiği görülmektedir. Bu kapsamda, istihbarat faaliyetlerinde bulunma, bu amaçla bilgi toplama, değerlendirme, yetkili mercilere veya kullanma alanına ulaştırma şeklindeki yetkilere yer veren söz konusu düzenlemenin, başvuruya konu müdahalenin kanuni dayanağını oluşturduğu anlaşılmaktadır (bkz. *Bülent Polat*, B. No: 2013/7666, 10/12/2015, § 87).

78. İlgili idari ve yargısal kararlara temel alınan söz konusu düzenleme göz önünde bulundurulduğunda, başvuruya konu müdahalenin kanunilik şartını sağladığı anlaşılmaktadır.

Meşru Amaç

79. Somut başvuru açısından, belirli suçlar kapsamında yargılanan kişiler hakkındaki derdest dava bilgilerinin GBT sistemine kaydı yapılarak, söz konusu bilgilerin özellikle yapılan güvenlik taramaları ve güvenlik soruşturmalarında kullanıldığı (bkz. § 19), bu kapsamda söz konusu uygulamanın kamu düzeni ve güvenliğinin temini şeklindeki meşru temelleri içerdiği anlaşılmaktadır.

Demokratik Toplum Düzeninde Gerekli Olma ve Ölçülülük

80. Kanuni dayanağı bulunan ve meşru amaç taşıyan müdahalenin ihlal teşkil etmemesi için Anayasa'nın 13. maddesinde yer verilen demokratik toplum düzeninde gereklilik, hakkın özüne dokunmama ve ölçülülük şeklindeki güvence ölçütlerine uygun olması gerekir.

81. Çağdaş demokrasiler, temel hak ve özgürlüklerin en geniş ölçüde sağlanıp güvence altına alındığı rejimlerdir. Temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunup onları büyük ölçüde kısıtlayan veya tümüyle kullanılamaz hâle getiren sınırlamaların demokratik toplum düzeninin gerekleriyle de bağdaştığı kabul edilemez. Demokratik hukuk devletinin amacı, kişilerin hak ve özgürlüklerden en geniş biçimde yararlanmalarını sağlamak olduğundan yasal düzenlemelerde insanı öne çıkaran bir yaklaşımın esas alınması gerekir. Bu nedenle getirilen sınırlamaların yalnız ölçüsü değil; koşulları, nedeni, yöntemi ve kısıtlamaya karşı öngörülen kanun yolları gibi unsurların tamamı demokratik toplum düzeni kavramı içinde değerlendirilmelidir (*Serap Tortuk*, § 46; *Murat Atılğan*, B. No: 2013/9047, 7/5/2015, § 37; *Marcus Frank Cerny*, (GK), B. No: 2013/5126, 2/7/2015, § 71).

82. Hakkın özü, dokunulduğunda söz konusu temel hak ve özgürlüğü anlamsız kılan asli çekirdeği ifade etmektedir. Bu yönüyle her temel hak açısından

kişiyeye dokunulmaz asgari bir alan güvencesi sağlamaktadır. Bu çerçevede, hakkın kullanılmasını önemli ölçüde güçleştiren, hakkı kullanılamaz hâle getiren veya ortadan kaldıran sınırlamaların, hakkın özüne dokunduğu kabul edilmelidir. Özel hayata saygı hakkı bağlamında da bu hakkın ortadan kaldırılması, kullanılamaz hâle getirilmesi veya kullanılmasının aşırı derecede güçleştirilmesi sonucunu doğuran müdahalelerin, bu hakkın özünü zedeleyeceği açıktır. Ölçünlük ilkesinin amacı da temel hak ve özgürlüklerin gereğinden fazla sınırlanmasının önlenmesidir. Anayasa Mahkemesi kararları uyarınca ölçünlük ilkesi, sınırlama için kullanılan aracın sınırlama amacını gerçekleştirmeye uygun olmasını ifade eden elverişlilik, sınırlayıcı önlemin sınırlama amacına ulaşmak bakımından zorunlu olmasına işaret eden zorunluluk ve araçla amacın orantısız bir ölçü içinde bulunmaması ile sınırlamanın ölçsüz bir yükümlülük getirmemesi anlamına gelen orantılılık unsurlarını içermektedir (*Serap Tortuk*, § 47, *Murat Atılgan*, § 38; *Marcus Frank Cerny*, § 72).

83. Anayasa'nın 13. maddesi vasıtasıyla Anayasa'da yer alan tüm temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması hususunda geçerli olan bu denge, özel hayatın gizliliği hakkının sınırlanmasında da gözönünde bulundurulmalıdır. Özel hayatın gizliliği hakkının sınırlanması mümkün olmakla beraber, sınırlamada öngörülen meşru amaç ile sınırlama aracı arasında orantısızlık bulunmamalı, sınırlama ile ulaşılabilecek yarar ile temel hak ve özgürlüğü sınırlanan bireyin kaybı arasında adil bir denge kurulmasına özen gösterilmelidir. Bu noktada, belirtilen ölçütlere riayetle bir sınırlama yapıp yapılmadığının tespiti için müdahale teşkil ettiği ve özel hayatın gizliliğini ihlal ettiği iddia edilen önlemin temelini oluşturan meşru amaç karşısında, bireye düşen fedakârlığın ağırlığının gözönünde bulundurulması ve söz konusu menfaatler arasında adil bir dengenin kurulup kurulmadığının belirlenmesi gerekmektedir (*Serap Tortuk*, § 48, *Murat Atılgan*, § 39; *Marcus Frank Cerny*, § 73).

84. Bu alandaki belirleyici mesele; ilgili bireyin ve kamu düzeninin yarışan menfaatleri arasında, kamusal makamların bu konuda kendilerine tanınan takdir alanı içinde adil bir denge kurup kurmadıklarıdır. Özellikle kişisel veriler gibi özel yaşamın en hassas yönlerinin etkilendiği durumlarda, bu dengelemenin titizlikle yapılması ve takdirin gerekçelerinin ilgili kararlara açıkça yansıtılması zaruri olup, başvuruya konu idari ve yargısal uygulamanın yukarıda belirtilen meşru temellere dayandığı açık olmakla birlikte, başvuruçunun özel hayatın gizliliği hakkına müdahale teşkil ettiği anlaşılan sınırlamanın belirtilen hakkın özüne dokunarak, onu anlamsız kılacak ölçüde olmaması gerekmektedir.

85. Kamusal makamların izlenen meşru amaçlar bağlamında bir hakkın sınırlandırılması sürecinde takdir yetkisi bulunmakla birlikte, belirtilen takdir yetkisi, her bir vaka özelinde ayrı bir kapsama sahiptir. Güvence altına alınan hakkın veya hukuksal yararın niteliği ve bunun birey bakımından önemi gibi unsurlara bağlı olarak bu yetkinin kapsamı daralmakta veya genişlemekte, yükümlülüklerin türü ve kapsamı her bir olay özelinde farklı değerlendirme yapılmasını gerektirmektedir.

86. Özel hayatın gizliliği hakkına müdahale teşkil eden uygulamaların değerlendirilmesinde de, ilgili idari ve yargısal makamların takdirlerinin gerekçelerini, ilgililerin yargı yoluna müracaat imkânını da etkili şekilde kullanabilmelerini sağlayacak surette ayrıntılı olarak ortaya koymaları gerekmektedir. Söz konusu işlemin bir temel hak üzerinde etki gösterdiği durumlarda, söz konusu tedbirin demokratik bir toplumda gerekli olduğunun ve alınan tedbir ile icra tarzının gözetilen meşru amaç ile orantılı olduğunun ortaya konulması şarttır.

87. Anayasa Mahkemesinin bu noktadaki görevi, kişisel verilerin belirli kamusal amaçlarla tutulması, işlenmesi ve kullanılması hususunun ne şekilde düzenlenmesi gerektiği hususunda bir yargıda bulunmak ve derece mahkemelerinin yerine geçerek ilgili mevzuat hükümlerinin yorumunun bizzat tespiti olmayıp, ilgili anayasal normlar bağlamında, kamusal makamların kendilerine tanınmış olan takdir yetkileri çerçevesinde hareket edip etmediklerinin denetlenmesidir. Anayasa Mahkemesi, derece mahkemelerinin söz konusu mevzuat hükümlerini yorumlayıp uygularken özel hayatın gizliliğine ilişkin bireysel menfaat ve söz konusu sınırlama ile gözetilen kamusal menfaat arasında kurulması gereken dengeyi tespit etmek suretiyle Anayasa'nın 20. maddesindeki güvenceleri koruyup korumadıklarının belirleme yetkisine sahiptir. Bu nedenle derece mahkemelerince varılan sonucun Anayasa'nın 20. maddesine uygun olup olmadığının, söz konusu uygulamanın özel hayatın gizliliği hakkına yönelik orantılı bir müdahale oluşturup oluşturmadığının karara bağlanması gerekmektedir.

88. Somut başvuru açısından, belirli suçlar nedeniyle hakkında kamu davası açılmış olan şahıslar hakkındaki derdest dava bilgilerinin GBT sistemine kaydının yapıldığı, kamu düzeni ve güvenliğinin temini şeklindeki meşru temelleri içerdiği anlaşılan uygulama kapsamında söz konusu bilgilerin özellikle yapılan güvenlik taramaları ve güvenlik soruşturmalarında kullanıldığı (bkz. § 19), ilgili bilgilerin toplanma, paylaşım, kullanım ve silinmesine ilişkin hususların ayrıntılı olarak düzenlendiği anlaşılmaktadır.

89. Başvurucunun, yargılandığı suçun Yönerge'nin 9. maddesinin (b) fıkrasında yer alan suçlar arasında olmaması nedeniyle müdahalenin meşru olmadığı yönündeki iddiasının da ilgili derece mahkemesince değerlendirildiği, bu suçun ilgili Yönerge'nin 9. maddesi kapsamında yer almadığı ileri sürülmekte ise de aynı nitelikteki suçun yürürlükteki 5237 sayılı Kanun'un 216. maddesinde yer aldığı ve Yönerge'nin belirtilen maddesinde bu suç türüne de yer verildiğinin anlaşıldığının ifade edildiği, bu kapsamda, derece mahkemelerinin söz konusu mevzuat hükümlerini ve maddi olayı yorumlayış şeklinde bir takdir hatasının söz konusu olmadığı görülmektedir.

90. Bunun yanı sıra başvuru tarafından, söz konusu verilerden, toplama, muhafaza ve kullanım hususunda tespit edilen amaç dışında yararlanıldığına ilişkin herhangi bir iddiada da bulunulmadığı anlaşılmaktadır.

91. Yukarıda yer verilen tespitler kapsamında, başvuruya konu müdahalenin demokratik toplumda gerekli ve ölçülü olmadığı söylenemez.

Engin YILDIRIM, Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Erdal TERCAN ve Hasan Tahsin GÖKCAN bu görüşe katılmamıştır.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE Engin YILDIRIM, Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Erdal TERCAN ve Hasan Tahsin GÖKCAN'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde bırakılmasına
OYBİRLİĞİYLE,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE
OYBİRLİĞİYLE,

11/5/2016 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Burhan ÜSTÜN

Başkanvekili
Engin YILDIRIM

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Alparslan ALTAN

Üye
Nuri NECİPOĞLU

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Erdal TERCAN

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Başvuru Numarası : 2013/2941

Karar Tarihi : 11/5/2016

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurucu, hakkında yürütülen bir ceza yargılaması ile bağlantılı olarak hakkındaki derdest dava bilgisinin Genel Bilgi Toplama (GBT) sistemine kaydedildiği ve bu sistemdeki kayıtların yapılan güvenlik taramaları ve adli işlemlerde kullanılabilir nitelikte olduğunu ve bu kişisel verilerin ilgili sistemde tutulması ve belirtilen şekillerde kullanılmasının Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

2. Hak ya da özgürlüğe bir müdahale olduğunda öncelikle tespiti gereken husus, müdahaleye yetki veren bir kanun hükmünün, yani müdahalenin hukuki bir temelinin olup olmadığıdır. Anayasa'nın 20. maddesi kapsamında yapılan bir müdahalenin kanuni bir dayanağının olması zorunludur. İlgili düzenlemede özel sınırlama sebepleri öngörülmemiş olmakla birlikte yasa ile düzenleme hükmüne yer verilmiş ve kişisel verilerin ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızası ile işlenebileceği belirtilmiştir.

3. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) kişisel verilerin korunması ile ilgili ayrı bir hüküm içermemekle birlikte, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), bu verilerin özel yaşam alanı içinde yer aldığını kabul ederek, konuyu Sözleşmenin 8. maddesi kapsamında incelemektedir. AİHM, özel hayatı, kişinin kendi hayatını istediği gibi yaşayabileceği bir iç alan ve bunun da ötesinde, başkalarıyla ilişki kurmak ve bu ilişkileri geliştirmek suretiyle özgür olarak kişiliğini oluşturmasını ve geliştirmesini sağlayan daha geniş bir alandan ibaret görmektedir.

4. Bir müdahale hukukilik unsurunu taşııyorsa AİHS 8 (2) fıkrasında yer alan diğer güvence ölçütlerine geçilmeden müdahalenin ilgili maddeye aykırı olduğu sonucuna varılabilmektedir (*Fadeyeva/Rusya* B. No: 55723/00, 9/6/2005, § 95).

5. Kanunla sınırlama ölçütü, sınırlamanın erişilebilirliğini, öngörülebilirliğini ve kesinliğini ifade etmekte; böylece uygulayıcının keyfi davranışlarının önüne geçtiği gibi kişinin hukuku bilmesine de yardımcı olmakta, bu yönüyle hukuk güvenliği teminatı sağlamaktadır (*Halime Sare Aysal* B. No: 2013/1789, 11/11/2015, § 62). Hukuk düzeni bireylere, kamu makamlarına hangi koşullarda ve hangi sınırlar içinde özel yaşama karşı tehlike oluşturabilecek müdahalelerde bulunma yetkisi verdiğini, yeterince açık ifadelerle gösterecek nitelikte olmalı ve bu bağlamda ilgili müdahalenin muhataplarının müdahaleye zemin hazırlayan koşullar ile müdahalenin sonuçları açısından bir öngörülebilir bulunabilmeleri imkânı tanımalıdır (§ 64).

6. Kanunun, yeterince ulaşılabilir olması yani vatandaşların belirli bir olaya uygulanabilir nitelikteki hukuk kurallarının varlığı hakkında yeterli bilgiye sahip olabilmesi, ayrıca ilgili normun keyfilğe karşı uygun bir koruma sağlaması, yetkili makamlara verilen yetkinin genişliğini ve icra edilme biçimlerini yeterli bir netlikle tanımlaması gerekmektedir (Benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. *Silver ve diğerleri/Birleşik Krallık*, B. No: 5947/72, 25/3/1983, §§ 86-88; *Malone/Birleşik Krallık*, B. No: 8691/79, 2/8/1984, §§ 66-68; *Rotaru/Romanya* [BD], B. No: 28341/95, 4/5/2000, § 55, *Amann/İsviçre* B.D. B.No: 27798/95, 16/2/2000 § 76 ve § 80).

7. Bununla birlikte her ihtimale çözüm getiremeyecek olan yasal mevzuatın sağladığı koruma seviyesi büyük ölçüde ilgili metnin düzenlediği alan ve içeriğiyle birlikte muhataplarının niteliği ve sayısıyla yakından bağlantılıdır. Bu nedenle kuralın karmaşık olması ya da belirli ölçülerde soyutluk içermesi ve buna bağlı olarak hukuki yardım ile tam olarak anlaşılabilir hâle gelmesi tek başına hukuken öngörülebilirlik ilkesine aykırı görülemez. Bu kapsamda hak ya da özgürlüğe müdahale eden kural belirli ölçülerdeki takdir alanını elbette uygulayıcıya bırakabilir. Fakat bu takdir alanının sınırlarının da yeterli açıklıkta belirlenmesi ve kuralın asgari bir kesinlik içermesi zaruridir.

8. Bu kapsamda ilgili kanuni düzenlemenin, söz konusu sınırlamaya ilişkin temel çerçeveyi ortaya koymakla birlikte özellikle uygulama koşulları ve usule ilişkin ayrıntıları düzenleyici işlemlere bırakması mümkündür. Ancak bu ihtimalde de söz konusu düzenleyici işlemin, yine muhataplarınca ulaşılabilir olması ve içeriği hakkında ilgilileri yeterince aydınlatacak nitelik ve açıklıkta olması gerekmektedir.

9. Somut başvuru açısından söz konusu gerekliliklere kişisel verilerin kayıt, muhafaza ve kullanımını içeren tedbirlerin kapsamını ve uygulanmasını düzenleyen ve özellikle süre, stoklama, kullanım, üçüncü kişilerin erişimi, verilerin gizliliği bütünlüğü ve imhası konusunda prosedürlere ilişkin muhataplarının yetki aşımı ve keyfilğe karşı yeteri kadar güvenceye sahip olmalarını sağlayacak açık ve detaylı kuraların belirlenmesinin temel oluşturduğu açıktır.

10. Başvuruya konu idari uygulama ve yargısal sürecin hukuki dayanağını 3152 sayılı Kanunun 13. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi, 2559 sayılı Kanun'un Ek 7. maddesi ve Bilgi Toplama Yönergesinin 9. maddesi oluşturmaktadır.

11. 2559 sayılı Kanun'un Ek 7. maddesine dayanılarak hazırlandığı belirtilen Yönergenin 9 maddesinin (a) fıkrasında, (b) fıkrasında belirtilen suçları işlemiş ve yakalanmış olan sanıklar ile bazı suçlardan dolayı yargılanan kişiler için de suç türüne uygun bilgi formu doldurulacağı ve yakalandı kaydı düşmek suretiyle sistemde muhafaza edileceği belirtilmiştir.

12. İlgili kanunlar hangi kişilere ait ne tür bilgilerin, hangi şartlarda toplanabileceği, ne surette kullanılabilceği ve ne kadar süreyle saklanabileceğine dair bir açıklık ve belirlilik içermemektedir.

13. Hangi kişilere ait ne tür bilgilerin hangi şartlarda toplanabileceği, hangi amaçlarla ne şekilde kullanılabilceği ve ne kadar süreyle saklanabileceği hususunda ayrıntılı düzenlemeler içeren Yönerge hizmete özeldir ve kamuya açık değildir. Yönergenin yayınlanmamış olduğu dikkate alındığında söz konusu düzenlemenin kişilerin belirli bir olaya uygulanabilir nitelikteki hukuk kurallarının varlığı hakkında yeterli bilgiye sahip olmasını sağlayacak surette ulaşılabilir olma niteliği taşımadığı anlaşılmaktadır.

14. Öngörülebilirlik ve belirlilik unsurlarının değerlendirmesi bakımından ilgili düzenleme, bir hakka dönük yapılan müdahalelerin incelenmesinde ilk aşama olan kanunilik testini geçmemektedir.

15. Sonuç olarak, başvurusunun kişisel verilerinin GBT sisteminde tutulmasının herkese açık, öngörülebilir ve belirlilik unsurlarını içeren kanuni bir dayanağı olmadığından, Anayasanın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiği kanaatine varılmıştır.

Başkanvekili
Engin YILDIRIM

Başvuru Numarası : 2013/2941
Karar Tarihi : 11/5/2016

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvuru, aranan kişilerden olmamasına rağmen başvuru hakkındaki derdest ceza yargılamasına ilişkin bilginin Genel Bilgi Toplama (GBT) sistemine kaydedilmesi ve ilgili kaydın silinmesi hususunda idareye yapılan başvuru ile bu hususta açılan davanın mevzuata aykırı olarak reddedilmesi nedeniyle özel hayatın gizliliği hakkının ihlali iddiasına ilişkindir.

2. Çoğunluk kararıyla, belirli suçlar nedeniyle hakkında kamu davası açılmış olan şahıslar hakkındaki derdest dava bilgilerinin GBT sistemine kaydının yapılması uygulamasının kamu düzeni ve güvenliğinin temini şeklindeki meşru temelleri içerdiği, uygulama kapsamında söz konusu bilgilerin özellikle yapılan güvenlik taramaları ve güvenlik soruşturmalarında kullanıldığı, ilgili bilgilerin toplanma, paylaşım, kullanım ve silinmesine ilişkin hususların ayrıntılı olarak düzenlendiği; başvurusunun, yargılandığı suçun Yönerge'nin 9. maddesinin (b) fıkrasında yer alan suçlar arasında olmaması nedeniyle müdahalenin meşru olmadığı yönündeki iddiasının ilgili derece mahkemesince değerlendirildiği, bu suçun ilgili Yönerge'nin 9. maddesi kapsamında yer almadığı ileri sürülmekte ise de, aynı nitelikteki suçun yürürlükteki 5237 sayılı

Kanun'un 216. maddesinde yer aldığı ve Yönerge'nin belirtilen maddesinde bu suç türüne de yer verildiğinin anlaşıldığından ifade edildiği, bu kapsamda, derece mahkemelerinin söz konusu mevzuat hükümlerini ve maddi olayı yorumlayış şeklinde bir takdir hatasının söz konusu olmadığı, bunun yanı sıra başvuru tarafından, söz konusu verilerden, toplama, muhafaza ve kullanım hususunda tespit edilen amaç dışında yararlanıldığına ilişkin herhangi bir iddiada da bulunulmadığı belirtilerek özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edilmediği sonucuna varılmıştır.

3. Başvurucu hakkında 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesine muhalefet iddiasıyla iddianame tanzim edilmiş olup, Van 4. Ağır Ceza Mahkemesinin 17/3/2008 tarihli ve E.2004/596, K.2007/333 sayılı kararı ile, başvurunun 5237 sayılı Kanun'un 215. maddesi uyarınca cezalandırılmasına karar verilmiş ve karar temyiz edilmeksizin 20/5/2008 tarihinde kesinleşmiştir.

4. Belirtilen yargısal süreç devam ederken, Van Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığının 16/10/2003 tarihli yazısı ile, başvuru hakkında bölücü terör örgütüne yardım ve yataklık etmek suçu kapsamında soruşturma yapılmasının istenilmesi üzerine, Van Emniyet Müdürlüğünce, İçişleri Bakanlığı Kaçakçılık, İstihbarat, Harekat ve Bilgi Toplama Daire Başkanlığı Bilgi Toplama Yönergesi (Bilgi Toplama Yönergesi) uyarınca başvurucuya ait Örnek No 1 Bilgi Formu tanzim edilerek GBT sistemi kapsamında tasnife alınmıştır.

5. Başvurucunun 24/11/2005 tarihli dilekçe ile, GBT sisteminde yer alan şahsına ait bilgilerin silinmesi talebiyle idareye yaptığı başvuru, hakkındaki yargılamanın ilgili Yönerge'nin 9. maddesinin (b) fıkrasında belirtilen suçlara ilişkin olduğu ve başvuru hakkındaki söz konusu kaydın, ilgili davanın beraat veya dava zamanasını nedeniyle ortadan kaldırılması halinde iptalinin mümkün olduğu belirtilerek reddedilmiştir.

6. Başvurucu tarafından 6/1/2006 tarihinde idarenin red işleminin iptali istemiyle açılan dava, Ankara 1. İdare Mahkemesinin 22/3/2007 tarihli ve E.2006/44, K.2007/683 sayılı kararı ile reddedilmiş ve ret gerekçesi olarak; 14/2/1985 tarihli ve 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi, 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyeti Kanunu'nun Ek 7. maddesi ve Bilgi Toplama Yönergesi'nin 9. maddesinde yer alan düzenlemelere değinilmiş, davacı tarafından 3713 sayılı Kanun'un 7/2 maddesine muhalefet suçundan ceza davası açıldığı, ancak Van 4. Ağır Ceza Mahkemesinin 29/9/2004 tarihli kararı ile suç vasfının değişerek olay tarihinde yürürlükte olan Türk Ceza Kanunu'nun 312. maddesinin 2. fıkrasında yer alan suç kapsamında yargılama yapılması gerektiği gerekçesiyle görevsizlik kararı verildiği ve bu suçun ilgili Yönerge'nin 9. maddesi kapsamında yer almadığı ileri sürülmekte ise de, aynı nitelikteki suçun yürürlükteki Türk Ceza Kanunu'nun 216. maddesinde yer aldığı ve Yönerge'nin belirtilen maddesinde bu suç türüne de yer verildiği anlaşıldığından, anılan iddiada yerindelik görülmediği belirtilerek, 2559 sayılı Kanun'un Ek 7. maddesine dayanılarak çıkarılan Yönerge'nin 9. maddesinin (b) fıkrası uyarınca, anılan maddede belirtilen suç türleri için bilgi kaydı tutulmasına ilişkin işlemde hukuka aykırılık görülmediği ifade edilmiştir.

7. Başvurucu, aranan şahıslardan olmamasına rağmen hakkında yürütülen derdest ceza yargılamasına ilişkin bilginin GBT sistemine kaydedildiğini, belirtilen kaydın silinmesi hususunda idareye yaptığı başvurunun ve bu hususta açtığı davanın, ilgili mevzuat hükümlerinin doğru şekilde yorumlanmaması nedeniyle reddedildiğini, belirtilen uygulamaya temel alınan Bilgi Toplama Yönergesinin dayandığı Kanun ile

kolluk görevlilerine verilen yetkinin amacına aykırı şekilde genişletilerek, idarenin düzenleyici işlem yapma yetkisinin aşıldığını ve yasal dayanaktan yoksun idari bir pratik oluşturulduğunu, yargılandığı suçun Bilgi Toplama Yönergesinin 9. maddesinin (b) fıkrasında yer alan suçlar arasında olmadığını, belirtilen bilgilerin ne kadar süreyle saklı tutulacağını ve silinip silinmeyeceğinin belirsiz olduğunu, ayrıca derdest yargılama bilgisinin mahkumiyet kaydı gibi işlem görmesi nedeniyle yargı kararı olmaksızın suçlu olarak addedildiğini belirterek, Anayasa'nın 20. maddesinde tanımlanan özel hayatın gizliliği hakkının ve 38. maddesinde tanımlanan masumiyet karinesinin ihlal edildiğini iddia etmiş, başvurusunun iddiaları Anayasa'nın 20. maddesinde tanımlanan özel hayatın gizliliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

8. Çoğunluk gerekçesinde kanunilik başlığı altındaki 71 ila 78. paragraflarda da ifade edildiği üzere, Anayasa'nın 20. maddesinde, herkesin özel hayatına saygı gösterilmesi hakkına sahip olduğu ve özel hayatın gizliliğine dokunulamayacağı belirtilmektedir. Bireyin kişisel verilerinin ve bu verilerin korunmasına dair hukuksal menfaatinin de özel yaşamı kapsamında olduğu açıktır.

9. Mahremiyet hakkı ve bu alana ilişkin bilgilerin gizliliğinin korunması Anayasa Mahkemesi tarafından da, Anayasa'nın 20. maddesi kapsamında değerlendirilmektedir. Buna göre, özel yaşama saygı hakkı kapsamında korunan hukuksal çıkarlardan biri de bireyin mahremiyet hakkıdır. Ancak mahremiyet hakkı sadece yalnız bırakılma hakkından ibaret olmayıp, bu hak bireyin kendisi hakkındaki bilgileri kontrol edebilme hukuksal çıkarını da kapsamaktadır. Bireyin kendisine ilişkin herhangi bir bilginin, kendi rızası olmaksızın açıklanmaması, yayılmaması, bu bilgilere başkaları tarafından ulaşılamaması ve rızası hilafına kullanılamaması, kısaca bu bilgilerin mahrem kalması konusunda menfaati bulunmaktadır. Bu husus, bireyin kendisi hakkındaki bilgilerin geleceğini belirleme hakkına işaret etmektedir (AYM, E. 2009/1, K. 2011/82, K.T. 18/5/2011; E. 1986/24, K. 1987/7, K.T. 31/3/1987).

10. Bireyin kendisi hakkındaki bilgiyi kontrol edebilme hakkının konusunu oluşturan "bilgi" kavramının ne anlama geldiğinin, başka bir ifade ile özel hayatın korunması hakkının güvence kapsamında yer alan bilgilerin ne olduğunun tespiti önemlidir.

11. Başvuruya konu olayda, başvuru hakkındaki derdest ceza yargılaması bağlamındaki verilerin GBT sistemine kaydedildiği görülmekle, başvuruyla ilgili olarak resmi makamların muhafaza ettikleri söz konusu kişisel bilgilerin, özel hayata saygı hakkı anlamında kişisel nitelikli veriler olduğu, zira kimliği belirlenmiş ya da belirlenebilecek kişilerle ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Bu kapsamda GBT sisteminde yer alan söz konusu bilgilerin, başvurusunun özel yaşamıyla ilgili olduğu tartışmasızdır.

12. Bir kişinin, özel yaşamına ilişkin verilerin kaydedilmesi, özel hayata saygı hakkı anlamında bir müdahale oluşturmaktadır. Kaydedilen bilgilerin, daha sonra kullanılmış olup olmamasının bir önemi yoktur. Başvuruya konu olayda da başvuru hakkında yürütülen bir ceza yargılaması ile bağlantılı olarak hakkındaki derdest dava bilgisinin bilgi toplama sistemine kaydedildiği ve bu sistemdeki kayıtların yapılan güvenlik taramaları ve adli işlemlerde kullanılacak nitelikte olduğu görülmekle, söz konusu kişisel verilerin ilgili sistemde tutulması ve belirtilen şekillerde kullanılmasının, Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkına bir müdahale oluşturduğu açıktır. Zira Anayasada kişisel verilerin ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızası ile işlenebileceği belirtilmiştir.

13. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması" kenar başlıklı 13. maddesinde temel hak ve hürriyetlerin, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabileceği, bu sınırlamaların, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı belirtilmiştir.

14. Hak ve özgürlüklerin kanunla sınırlanması ölçütü anayasa yargısında önemli bir yere sahiptir. Hak ya da özgürlüğe bir müdahale söz konusu olduğunda öncelikle tespiti gereken husus, müdahaleye yetki veren bir kanun hükmünün, yani müdahalenin hukuki bir temelini mevcut olup olmadığıdır (*Sevim Akat Eşki*, § 36).

15. Sözleşme'nin lafzı ve AİHM içtihadı uyarınca da, Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamında yapılacak bir müdahalenin meşruluğu, öncelikle söz konusu müdahalenin yasa uyarınca gerçekleştirilmesine bağlı tutulmuş olup, müdahalenin hukukilik unsurunu taşımadığının tespiti halinde, Sözleşmenin 8. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan diğer güvence ölçütleri tetkik edilmeksizin, müdahalenin ilgili maddeye aykırı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (Bkz. *Fadeyeva/Rusya*, B. No: 55723/00, 9/6/2005, § 95; *Bykov/Rusya*, B. No: 4378/02, 10/3/2009, §82).

16. Anayasa'nın 20. maddesi kapsamında yapılan bir müdahalenin yasallık şartını sağladığının kabulü için de, müdahalenin kanuni bir dayanağının bulunması zorunludur. Bununla birlikte, temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasına ilişkin kanunların şeklen var olması yeterli değildir. Yasallık ölçütü aynı zamanda maddi bir içeriği de gerektirmekte olup, bu noktada yasanın niteliği önem kazanmaktadır. Yasayla sınırlama ölçütü, sınırlamanın erişilebilirliğini, öngörülebilirliğini ve kesinliğini ifade etmekte, böylece uygulayıcının keyfi davranışlarının önüne geçtiği gibi kişinin hukuku bilmesine de yardımcı olmakta, bu yönüyle hukuk güvenliği güvencesi sağlamaktadır (*Halime Sare Aysal*, B.No. 2013/1789, 11/11/2015, § 62).

17. Kanunun, bu gerekliliklere uygun olduğunun söylenebilmesi için, yeterince ulaşılabilir olması, yani vatandaşların belirli bir olaya uygulanabilir nitelikteki hukuk kurallarının varlığı hakkında yeterli bilgiye sahip olabilmesi, ayrıca ilgili normun keyfiliğe karşı uygun bir koruma sağlaması, yeterli bir netlikte, yetkili makamlara verilen yetkinin genişliğini ve icra edilme biçimlerini tanımlaması gerekmektedir (*Halime Sare Aysal*, § 63; Benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. *Silver ve Diğerleri/Birleşik Krallık*, B.No: 5947/72, 25/3/1983, § 86-88; *Malone/Birleşik Krallık*, 2/8/1984, § 66-68; *Rotaru/Romanya*, § 55).

18. Somut başvuru açısından ise, söz konusu gerekliliklere, kişisel verilerin kayıt, muhafaza ve kullanımını içeren tedbirlerin kapsamını ve uygulanmasını düzenleyen ve özellikle, süre, stoklama, kullanım, üçüncü kişilerin erişimi, verilerin gizliliği, bütünlüğü ve imhası konusundaki prosedürlere ilişkin, muhataplarının yetki aşımı ve keyfiliğe karşı yeteri kadar güvenceye sahip olmalarını sağlayacak açık ve detaylı kuralların belirlenmesinin temel oluşturduğu açıktır.

19. Kanunun kendisi, beraberinde getireceği idari pratiğin dışında, yetkili makamlara bırakılan takdir yetkisinin kapsamını, söz konusu işlemin meşru amacını da göz önünde tutarak, keyfi müdahalelere karşı bireyi korumak için yeterince açık bir şekilde göstermelidir. Hukuk sistemi vatandaşlara, kamu makamlarına hangi koşullarda ve hangi sınırlar içinde kişisel verileri konu alan ve potansiyel olarak özel yaşama karşı tehlike oluşturabilecek müdahalelerde bulunma yetkisi verdiğini, yeterince açık ifadelerle gösterecek nitelikte olmalıdır (*Halime Sare Aysal*, § 64).

20. Bu kapsamda ilgili sisteme bilgilerin girilmesi, müdahaleye temel oluşturan meşru amaçları taşıma şartına bağlı olmalı ve söz konusu yasal düzenleme, hangi bilgilerin kayıt altına alınabileceği, hangi yetkililere iletilebileceği, böyle bir iletimin hangi koşullarda mümkün olabileceği ve bilginin ilgili makamlara iletilmesi hususunda izlenecek usul konusunda açık ve ayrıntılı hükümler içermelidir. Söz konusu sisteme ilişkin düzenleme, bilgi toplama, kaydetme ve ilgili makamlarla paylaşma veya sair şekilde kullanma konusunda, yetkili makamlara tanıdığı takdir yetkisinin kullanılma tarzı ve alanı bakımından, vatandaşlara yeterince öngöründe bulunma olanağı sağlamamak durumundadır.

21. Anayasa Mahkemesi idareye keyfi uygulamalara meydan verebilecek çok geniş bir takdir yetkisi tanınmasını birçok kararında Anayasaya aykırı görmüştür. Bu kararlarda Mahkeme, kanunun şeklen var olmasını yeterli görmemekte, kanunun niteliğinin de araştırmakta ve bu bağlamda, bir sınırlamanın nerede başlayıp nerede bittiğinin belirlenmemesi durumunda, amacı aşan, demokratik toplum düzeninin gerekleriyle bağdaşmayan, içeriğinin takdiri yönetime bırakılmış sakıncalı sınırlamalar getirilmiş olacağı; içeriğinin belirlenmesi yönetimin görüşüne bırakılan sınırlamanın yasa ile konulduğundan söz edilemeyeceği; hukuk devletinin hukuk güvenliği ilkesinin belirliliği de gerektirdiği ve belirlilik ilkesinin, ilgili yükümlülüğün hem kişiler hem de idare yönünden belirli ve kesin olmasını, yasa kuralının, ilgili kişilerin mevcut şartlar altında belirli bir işlemin ne tür sonuçlar doğurabileceğini makul bir düzeyde öngörmelerini mümkün kılacak şekilde düzenlenmesini gerektirdiği ve yasa koyucunun temel ilkeleri koymadan, genel çerçeveyi çizmeden yürütmeye yetki vermemesi, sınırsız ve belirsiz bir alanı yönetimin düzenlemesine bırakmaması gerektiği belirtilmektedir (E. 1984/14, K. 1985/7, K.T. 13.06.1985; E. 1987/16, K. 1988/8, K.T. 19.04.1988; E. 2010/7, K. 2011/172, K.T. 22.12.2011).

22. AİHM kararlarında da özellikle ceza davaları kapsamında, resmi makamlar tarafından kişisel nitelikli verilerin depolanması, muhafaza edilmesi ve kullanılmasıyla ilgili sorunlara eğilmiş ve bu kapsamda yapılan değerlendirmelerde, uygulayıcıya sınırları belirsiz müdahale yetkisi veren hukuki düzenlemelerin hukuk devleti ilkesiyle de çatıştığı vurgulanarak, keyfi müdahaleleri önlemek için hukuk kuralının verdiği yetkinin amacını ve kullanım biçimini yeterli açıklıkta belirtmiş olması zorunluluğuna işaret edilmiştir (*Al Nashif/Bulgaristan*, B. No:50963/99, 20/6/2002, §§ 119-124).

23. Bununla birlikte, her ihtimale çözüm getiremeyecek olan yasal mevzuatın gereken koruma seviyesi, büyük ölçüde, ilgili metnin düzenlediği alan ve içeriğiyle birlikte, muhataplarının niteliği ve sayısıyla yakından bağlantılıdır. Bu nedenle, kuralın karmaşık olması ya da belirli ölçülerde soyutluk içermesi ve bu nedenle hukuki yardım ile tam olarak anlaşılabilir hale gelmesi, tek başına hukukun öngörülebilirlik ilkesine aykırı görülemez. Bu kapsamda hak ya da özgürlüğe müdahale eden kural belirli ölçülerdeki takdir alanını elbette uygulayıcıya sunabilir. Fakat bu takdir alanının sınırlarının da yeterli açıklıkta belirlenmesi ve kuralın asgari bir kesinlik içermesi zaruridir (*Halime Sare Aysal*, § 65).

24. Bu kapsamda ilgili kanuni düzenlemenin, söz konusu sınırlamaya ilişkin temel çerçeveyi ortaya koymakla birlikte, özellikle uygulama koşulları ve prosedürel ayrıntıları düzenleyici işlemlere bırakması mümkündür. Ancak bu ihtimalde de söz konusu düzenleyici işlemin, yine muhataplarınca ulaşılabilir olması ve içeriği hakkında ilgilileri yeterince aydınlatacak nitelik ve açıklıkta olması gerekmektedir (*Halime Sare Aysal*, § 66).

25. Başvuruya konu idari uygulama ve yargısal sürecin, 3152 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi, 2559 sayılı Kanun'un Ek 7. maddesi ve Bilgi Toplama Yönergesi'nin 9. maddesi temelinde yürütüldüğü anlaşılmaktadır.

26. İlgili idari ve yargısal kararlarda söz konusu uygulamanın yasal temeli olarak gösterilen 2559 sayılı Kanun'un 7. maddesine dayanılarak hazırlandığı belirtilen Yönerge'nin 9. maddesinin (a) fıkrasında, maddenin (b) fıkrasında belirtilen suçları işlemiş ve yakalanmış olan sanıklar için de suç türüne uygun bilgi formu doldurulacağı ve yakalandığı kaydı düşülmek suretiyle sistemde muhafaza edileceği ifade edilmektedir. Yönerge'nin 10. maddesinin (b) fıkrasında, güvenlik kuvvetlerinin kendi sorumluluk alanında el koydukları olaylarda; suç işleyen şahsın bilgisayar sorgulamasını yapacağı, geçmişte işledikleri suç kayıtları varsa tespit edeceği ve soruşturma evrakına yazacağı; aynı maddenin (b) fıkrasının (2) numaralı bendinin (b) alt bendinde ise, şüpheli hakkında Cumhuriyet Başsavcılığınca iddianame hazırlanıp mahkemece iddianamenin kabulünden sonra mahkemenin "Esas" sayısı alınmak suretiyle şahıs bilgi formu açılarak, Bilgi Toplama Programına girişinin, programda "Hakkında İşlem Yapılacaklar" ibaresiyle şüphelinin kaydı mevcutsa kayıt üzerinde düzeltme işlemi yapılacağı belirtilmektedir. Kayıtların silinmesi hususunda ise 16. maddenin (b) fıkrasında, Yönerge'nin 9. maddesinin (b) fıkrasında yazılı suç sayılan fiilleri işleyenler hakkında adli makamlarca, beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, davanın düşmesi veya dava zaman aşımı nedeniyle davanın ortadan kaldırılmasına karar verilmiş ve kararın kesinleşmiş olması halinde bilgi formlarının iptal edileceği belirtilmekle birlikte, Yönerge'nin 4. maddesinde, Yönerge'nin 9. maddesinin (b) fıkrası kapsamına girmeyen suçlardan açılan bilgi formlarının şahısların yakalanmaları halinde tasniften çıkarılarak imha edileceği, 9. maddesinin (b) fıkrası kapsamına giren suçlar için açılan bilgi formlarının ise iptal koşulları oluştuğunda tasniften çıkarılarak iptal evrakı ekinde arşive alınacağı düzenlenmektedir.

27. Söz konusu düzenlemeler karşısında, hakkında belirli suçlardan ceza kovuşturması devam eden kişilere ait dava bilgilerinin ilgili sisteme kaydının yapılacağı, belirli amaçlarla kullanılacağı, söz konusu yargılamanın beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, davanın düşmesi veya davanın ortadan kaldırılması kararlarıyla sonuçlanması durumunda bilgi formlarının tasniften çıkarılarak iptal edileceği, ancak ilgili kayıtların iptal evrakı ekinde arşivde muhafaza edilmeye devam edileceği anlaşılmaktadır.

28. İlgili Yönerge uyarınca genel bilgi toplama sisteminde kaydı tutulacak unsurlar, kişileri, bazı belgeleri ve araçları kapsamaktadır. Hakkında bilgi tutulacak kişilerin ise, Yönerge'nin amacını düzenleyen 1. maddesi uyarınca, suç işlemesi sebebiyle aranmasına karar verilen, kaybolan, yakalansalar dahi bazı suçları işlemiş olan ve kamu haklarından yararlanmaları konusunda sınırlama getirilen kişiler olduğu anlaşılmaktadır.

29. Yönerge'nin 7. maddesi ve 9. maddesinin (a) fıkrası hükümlerine göre; hakkında arama kararı bulunmadığı veya yakalanmış olduğu halde belirli bazı suçlardan dolayı yargılanan kişiler hakkında da genel bilgi toplama programına bilgi kaydedilebilmektedir. Bu suçların hangileri olduğu, Yönerge'nin 9. maddesinin (b) fıkrasında gösterilmektedir.

30. Yönerge'nin hangi normlara dayalı olarak düzenlendiği, "Kanuni dayanak" başlıklı 3. maddesinde açıklanmıştır. Buna göre söz konusu Yönerge, 3152 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ve 33. maddesi, 2559 sayılı

Kanun'un Ek 7. maddesi ile Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Yönetmeliği'nin 42. maddesinin birinci fıkrasının (e) ve (f) bendine dayanılarak hazırlanmıştır.

31. 3152 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi, İçişleri Bakanlığı Kaçakçılık İstihbarat, Harekât ve Bilgi Toplama Dairesi Başkanlığının görevlerini düzenlemekte ve suç işleyip ele geçmeyen kişilerin, çalınan veya kaybedilen motorlu taşıtların, ateşli silahların, kimliği ispata yarayan her türlü belgelerin kayıtlarını tutarak güvenlik kuvvetlerine bildirmek, görevli kuruluşlarla ilgili kuvvetleri arasında koordinasyon sağlamak görevini, ilgili birimin görevleri arasında saymaktadır. Bu yönüyle, kişilere ilişkin kayıtların tutulmasına ilişkin yetkinin, suç işleyip ele geçmeyen kişiler ile sınırlı olarak öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Bu kapsamda, ilgili Yönergeye dayanak olarak gösterilen mezkur kanun maddesinin, Yönergenin "*yakalansalar dahi bazı suçları işlemiş olan kişiler*" hakkında kayıt tutulacağı şeklindeki düzenlemesini ve bu yöndeki uygulamayı temellendirmediği görülmektedir. 3152 sayılı Kanun'un 33. maddesinin ise, yerine getirmekle yükümlü olduğu hizmetleri idari metinlerle düzenleme konusunda İçişleri Bakanlığını yetkilendirdiği anlaşılmaktadır.

32. Yönergenin dayanakları arasında gösterilen ve Çoğunluk tarafından müdahalenin kanuni dayanağı olarak kabul edilen 2559 sayılı Kanun'un 7. maddesinde ise, polisin Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Anayasa düzenine ve genel güvenliğine dair önleyici ve koruyucu tedbirleri alacağı, emniyet ve asayiş sağlamak üzere, ülke seviyesinde istihbarat faaliyetlerinde bulunacağı, bu amaçla bilgi toplayacağı, değerlendireceği, yetkili mercilere veya kullanma alanına ulaştıracağı, Devletin diğer istihbarat kuruluşlarıyla işbirliği yapacağı düzenlemesine yer verildiği, bu kapsamda genel nitelikte istihbarat yapma yetki ve görevini düzenlediği anlaşılmaktadır. Her bir normun, hiyerarşik olarak üstünde bulunan normlara uygun olması, yerleşmiş bir hukuk kuralıdır. Yönetmelik altı diğer düzenlemeler gibi yönergeler de, öncelikle kanunların uygulanmasında idareye yol göstermek üzere çıkarılır. Bu itibarla bir yönerge, ilgili Kanun hükmünün belirlediği çerçevede kalmak ve dayandığı sınırları aşmamak zorundadır. Bu kapsamda, 2559 sayılı Kanun'un 7. maddesinde yer alan düzenlemenin, belirli suçlardan yargılanan kişiler hakkındaki derdest dava bilgilerinin depolanması ve kullanılması şeklindeki başvuru konusu uygulamaya mesnet olduğu kabul edilse dahi, düzenlemenin hangi kişilere ait ne tür bilgilerin hangi koşullarda toplanabileceği, söz konusu bilgilerin hangi amaçlarla, ne surette kullanılabileceği ve ne kadar süreyle saklanabileceğine dair bir belirleme içermediği görülmektedir. Bu nedenle sözkonusu düzenlemenin bu haliyle başvuruya konu müdahalenin kanuni temelini oluşturduğu söylenemez. Yönergenin dayanakları arasında gösterilen bir diğer düzenleme olan Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Yönetmeliği'nin 42. maddesinin birinci fıkrasının (e) ve (f) bendi açısından da aynı değerlendirmeler geçerlidir.

33. Yukarıda yer verilen ilgili düzenlemelerin, söz konusu sınırlamaya ilişkin temel çerçeveyi ortaya koyarak, uygulama koşulları ve prosedürel ayrıntıları düzenleyici işlemlere bırakması mümkün olmakla birlikte, bu ihtimalde de ilgili alt mevzuatın, yine muhataplarınca ulaşılabilir olması ve içeriği hakkında ilgilileri yeterince aydınlatacak nitelik ve açıklıkta olması zorunludur. Öngörülebilirlik, belirlilik unsurlarının değerlendirilebilmesi açısından da, ilgili düzenlemenin öncelikle muhataplarınca ulaşılabilir nitelikte olması gerektiği tartışmasızdır.

34. Bundan başka ayrıca, konuyla bağlantılı olarak şu hususun da belirtilmesi gerekir: İçişleri Bakanlığı Kaçakçılık İstihbarat, Harekat ve Bilgi Toplama Dairesi

Başkanlığının Anayasa Mahkemesine hitaben gönderdiği 11/6/2015 tarihli ve 1962 sayılı yazıda; Bilgi Toplama Yönergesinin, 3152 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ve 33. maddesi, 2559 sayılı Kanun'un Ek 7 maddesi ve Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Yönetmeliği'nin 42. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendine dayanılarak hazırlandığı, ancak söz konusu Yönergenin "hizmete özel" dereceli olması nedeniyle kamuya açık olmadığı belirtilmiştir. Bu kapsamda, belirtilen yazı ekinde gönderilen ve başvuruya konu uygulamaya temel oluşturan Yönerge'nin, hangi kişilere ait ne tür bilgilerin hangi koşullarda toplanabileceği, söz konusu bilgilerin hangi amaçlarla, ne surette kullanılabilmesi ve ne kadar süreyle saklanabileceğine dair ayrıntılı düzenlemeler içerdiği görülmektedir. Bu kapsamda, ilgili Yönerge'nin yayınlanmamış olduğu nazara alındığında, söz konusu düzenlemenin kişilerin belirli bir olaya uygulanabilir nitelikteki hukuk kurallarının varlığı hakkında yeterli bilgiye sahip olabilmelerini sağlayacak surette ulaşılabilmek üzere niteliğini taşımadığı anlaşılmaktadır.

35. Bu bağlamda başvurucunun, söz konusu uygulamanın yasal temeli olmadığı ve idari düzenlemelerle bir sınırlama öngörülmediği noktasındaki itirazlarının ve yargılandığı suçun Yönerge'nin 9. maddesinin (b) fıkrasında yer alan suçlar arasında olmaması nedeniyle müdahalenin meşru olmadığı yönündeki iddiasının da yargı mercilerince dikkate alınmadığı anlaşılmaktadır.

36. İlgili yargı kararlarına temel alınan Yönerge'nin, ulaşılabilirlik unsurunu da taşımadığı görülmekle, başvuruya konu müdahalenin bu açıdan da kanunilik şartını sağlamadığı anlaşılmaktadır.

37. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerektiğini düşündüğümüzden, çoğunluğun aksi yönündeki kararına katılmadık.

Üye
Seruh KALELİ

Üye
Alparslan ALTAN

Üye
Erdal TERCAN

Başvuru Numarası : 2013/2941

Karar Tarihi : 11/5/2016

KARŞIOY GEREKÇESİ

Başvurucu hakkında, yargılandığı suçla ilgili olarak Van Emniyet Müdürlüğü tarafından, Bilgi Toplama Yönergesi kapsamında bilgi formu düzenlenmiştir. Başvurucunun GBT sisteminde şahsıyla ilgili kayıtların silinmesi talebi idare tarafından kabul edilmemiş, bu işleme karşı idare mahkemesinde açtığı iptal davası da reddedilmiş ve karar kanun yolu süreci sonunda da onanarak kesinleşmiştir. Başvurucu, kanuna aykırı bu uygulama nedeniyle özel hayatının gizliliğinin ihlal edildiğini ve masumiyet karinesinden yararlanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

Kişiler hakkında bir suç işlediğine veya bir suç şüphesiyle arandığına ilişkin kayıt tutulması, kişisel veri niteliğinde bulunmaktadır. Anayasa'nın 20/3. maddesi uyarınca;

"Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak, kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda

öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.”

Görüldüğü üzere kişisel veriler Anayasada özel hayatın gizliliği kapsamında ele alınmış ve hukuken bu verilerin kaydedilmesinin gerektiği hallerde de özel hayatı korunması amacıyla bazı güvencelerin sağlanması gerektiği ifade edilmiştir. Bu anlamda, kişisel verilerin toplanması ve kayda alınması işlemleri ancak kanunla düzenlenmeli ve bu düzenlemelerin de Anayasada belirtilen güvenceleri temin etmesi gerekmektedir.

3152 sayılı Kanun'un 13. maddesinde yer alan, suç işleyip ele geçmeyen kişilerle ilgili kayıt tutma yetkisinin somut olaya ilişkin olarak kanuni temel olamayacağı hususu çoğunluk gerekçesinde de kabul edilmektedir. Çoğunluk kararında kanuni dayanak olarak gösterilen 2559 sayılı Kanun'un Ek 7. maddesi hükmü de Anayasa'nın 20/3. maddesinde belirtilen güvenceleri kapsamadığı gibi, bu hususların kanun niteliğinde olmayan tali mevzuatla ilk kez düzenlenerek uygulanması da hukuka uygun bulunmamaktadır. Sözü edilen kanun hükmünde kimler hakkında hangi durumda ne tür bilgilerin kaydedileceği, bunların ne maksatla kullanılacağı, kayıtların ne kadar süreyle saklanabileceği gibi hususlar yer almamaktadır. 2559 sayılı Kanun'un Ek 7. maddesinde bahsi geçen “emniyet ve asayiş sağlama üzere ülke seviyesinde istihbarat faaliyetlerinde bulunmak” ibaresi ise önleyici kolluğun alması gereken tedbirler kapsamındaki istihbarat yetkisiyle ilgili olup, belirli bir kişiyle ilgili olarak işlenmiş bir suç kaydının (kişisel verinin) bu kapsamda değerlendirilmesi mümkün görülmemektedir. Bu şekliyle anılan kanun hükümlerinin Anayasa'nın 20/3 ve 13. maddelerine aykırı bulunduğu anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan, kanunun açıkça yetki vermediği durumda bir kişi hakkındaki suç isnadının adli kayıtlardan ve yargılama süreçlerinden bağımsız olarak kamu makamlarının kayıtlarında süresiz bir veri olarak tutulmasının Anayasa'nın 38 maddesinde düzenlenen masumiyet karinesini de ihlal edebileceği ve başvurunun bu yönden de incelenmesi gerektiği düşünülmelidir.

Açıklanan nedenlerle, başvurunun kişisel hakkına yapılan müdahalenin kanuna uygun olmaması nedeniyle özel hayatın gizliliğinin ihlal edildiği görüşünde olduğumdan, ihlal bulunmadığı yönündeki çoğunluk görüşüne iştirak edememekteyim.

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN